

Izlaganje sa znanstvenog skupa (Conference paper)

929 Ana od Švidnice

AMER SULEJMANAGIĆ

“Anna de Bosna de Regno Dalmacie” – Ana od Švidnice (1339-1362)

Abstrakt: Praška katedrala je značajan izvor za povijest srednjovjekovne Bosne. Tamo se nalazi i reljef bista Ane od Švidnice s pripadajućim natpisom u kojem se u okviru Aninog naslova spominju Bosna i Kraljevstvo Dalmacija. Autor razmatra pitanje porijekla naziva tih dvaju zemalja u Aninoj tituli iz tri gledišta: realnih rodbinskih veza, naslova ugarskih vladara i slavenske tradicije vezane za kuću Luksemburg u koju se Ana udala.

Ključne riječi: Bosna, Češka, Ugarska, Prag, Kotromanići, Luksemburgovci

Abstract: The cathedral of Prague is a significant source for the history of medieval Bosnia. It houses a relief bust of Anna of Schweidnitz with the corresponding inscription where within Anna's title Bosnia and the Kingdom of Dalmatia are mentioned. The author considers the origin of the names of these two lands in Anna's title from three aspects: real blood relations, the titles of Hungarian rulers and the Slav tradition linked to the Luxembourg house where Anna was married to.

Key words: Bosnia, Bohemia, Hungary, Prague, the Kotromanić dynasty, dynasty of Luxembourg

Uvod

U triforiju katedrale sv. Vida u Pragu nalazi se reljef bista Ane od Švidnice (*1339 †1362) treće žene cara Karla IV i majke Vaclava (Vencela) IV češkog i rimskog (njemačkog) kralja. Iznad njene biste je natpis koji glasi: “Anna de bosna. de regno / dalmatie. mater domini / Wenczeszlai. regis. romanorum / et boemie”.¹ Lijevo od Anine glave je grb Švidnice (crveno-crni orao na srebreno-zlatnom štitu), a desno je grb Svetog rimskog carstva (crni orao na zlatnom štitu).²

¹ August Ambros, *Der Dom zu Prag*, Prag, 1858, 222.

² Ant. Podlaha – Kamil Hilbert, *Metropolitni chrám Sv. Víta v Praze*, Praha, 1906, 108.

Carica Svetog Rimskog carstva

Anini roditelji su vojvoda Henrik II od Švidnice-Javora (Schweidnitz-Jauer) iz šleske grane dinastije Pjastovaca i Katarina Ugarska, kćer kralja Karla Roberta. Anin je otac umro kada je imala četiri godine pa je brigu o njoj preuzeo stric Boleslav II. Obrazovanje je stekla u Višegradu u Ugarskoj. Kada je imala 11 godina zaručena je za Vaclava (Vencela) novorođenog sina i nasljednika tada još kralja Karla IV. Nakon Vaclavljeve smrti (1351) i smrti njegove majke Ane Falačke (Karlova druga žena, *1329 - †1353) Karlo IV je zaprosio sinovljevu zaručnicu za sebe u sklopu strategije stjecanja kontrole nad susjednim zemljama. Anin ujak (polubrat njezine majke) ugarski kralj Ljudevit I se kao sin Elizabete Poljske odrekao svoga prava na Švidnicu u korist kuće Luksemburg pomažući tako svojoj sestrični. Ana se kao unuka ugarskoga kralja Karla I udala 1353. za tadašnjeg njemačkog kralja, a od 1355. godine i cara, Karla IV nakon dispenze pape Inocenta VI zbog bliskog srodstva između mlade i mladoženje. Njenom vjenčanju je prisustvovao u svojstvu svjedoka i njen ujak, ugarski kralj Ljudevit I. U julu 1353. Ana je u Pragu okrunjena za češku kraljicu, a u februaru 1354. godine u Ahenu za njemačku. Zajedno sa svojim suprugom je 5. aprila 1355. godine u Rimu okrunjena kao carica Svetog rimskog carstva. Ana je 1358. godine rodila kćer Elizabetu, a u februaru 1361. u Nürnbergu prestolonasljednika Vaclava koga su krstila tri nadbiskupa. Okrunjenje svoga sina Ana nije dočekala. Umrla je na porodu 11. jula 1362. u 23. godini.

Anina bista i natpis

Anina se bista nalazi u triforiju praške prvostolnice zajedno s još 20 bista među kojima su, osim onih koje predstavljaju nadbiskupe, kanonike i graditelje katedrale, i biste pripadnika luksemburške dinastije, pa i Karla IV, te Vaclava IV. Od svih bista samo šest predstavljaju ženske osobe. Natpisi iznad četiri od njih govore o prikazanim osobama kao o kraljicama: kao kraljice Češke i Rimljana opisane su Blanka Valoa (1. žena Karla IV), Ana Falačka (2. žena Karla IV), Johana Bavarska (žena Vaclava IV), a kao kraljica Češke Elizabeta Přemislova (majka Karla IV). Niti jedna od prve dvije Karlove žene nije rodila nasljednika koji je sjeo na tron. Ostale dvije biste predstavljaju 3. i 4. ženu Karla IV (jedine dvije koje su rodile carske nasljednike): Anu od Švidnice – majku Vaclava IV i Elizabetu Pomeransku – majku Sigismunda Luksemburškog. Natpisi iznad bista ovih žena uopće ne govore (niti Anin niti Elizabetin) o njima kao o caricama ili kraljicama: *Anna de bosna * de regno dalmacie * mater domini wenczeslai * regis * romanorum et boemie*; odnosno: *Elizabet de stetina³ filia ducis bohulai * mater sigismundi regis * ungarie et marchionis brandeburgesi * Iohanis duc(is) Gorliczenis et * Anne regine anglie*. Izgleda da je važnije bilo naglasiti njihove carske nasljednike nego njihove realne carske i kraljevske naslove.

³ Očito grad Ščećin u Pomeraniji čije je prvobitno ime (od ranog XII. stoljeća) na pomeranskom jeziku bilo Stetin odakle dolazi njemačko Stettin.

Bosna i Dalmacija u Aninoj tituli

Naslov s natpisa iznad biste Ane od Švidnice: *Anna de Bosna* (ablativ) *de Regno Dalmacie* (dativ) ... protumačiti ćemo kao: Ana od Bosne (zemlje koja pripada ili se nalazi u) Kraljevstvu Dalmaciji, pa ćemo mu pristupiti u kontekstu formule: Dalmacija je kraljevina ugarske krune, a Bosna (iako kraljevina) pripada Kraljevini Dalmaciji; odnosno prema rangu tih triju kraljevina: 1. Ugarska; 2. Dalmacija; 3. Bosna. Prostor srednjovjekovne Bosne je pripadao antičkoj rimskoj provinciji Dalmaciji pa je srednjovjekovna zapadna recepcija tu provinciju Dalmaciju mogla poistovjetiti s tadašnjom Kraljevinom Dalmacijom, a prema tome i Bosnu uvrstiti u njezin opseg.

Dalmacija i Bosna se kao kraljevine nalaze u naslovima arpadovskih ugarskih kraljeva od Kolomana (isprave iz 1102. godine, od kojih se krivotvorinom smatra ona u kojoj je Bosna prvi puta spomenuta u tom kontekstu) do Andrije III, zadnjeg vladara iz te kuće. I u ispravama kasnijih ugarskih kraljeva iz drugih dinastija oblik Rama označava Bosnu. Oblik Bosna se javlja kasnije kod Habsburgovaca i to ne u diplomatskoj građi nego u legendama pojedinih pečata i u opisima službene heraldike.

Od samih početaka Dalmacija figurira kao "dragulj u ugarskoj kruni" jer se, uz nekoliko najranijih izuzetaka do 1169. godine, u vladarskoj intitulaciji uvijek nalazi na drugom mjestu odmah iza Ugarske, a prije Hrvatske, Rame i drugih zemalja. Arpadovići su bili ti koji su ujedinili dvije antičke rimske provincije Dalmaciju i Panoniju i ostavili tragove svoga uspjeha u diplomatskom i numizmatičkom materijalu. Naziv Dalmacija se javlja u vladarskim naslovima, a Panonija na njihovom novcu od sv. Stjepana (1000-1038) do najmanje sv. Ladislava (1077-1095).⁴ Politika Arpadovića nije bila usmjerena prema moru, pa Dalmacija svoje pravo, strateško, mjesto u ugarskoj politici dobija kasnije pod Anžuvincima kojima je osim zbog rivaliteta s Venecijom bila potrebna i za održanje veza i utjecaja u svojoj južnotalijanskoj postojbini. Tada Dalmacija dobija od jednog ugarskog kralja svoj službeni grb – reljefni kameni grb iz kastruma Ostrovia kao produkt reforme stanja Kraljevina Dalmacije i Hrvatske krajem 1360. godine koju u Dalmaciji u ime Ljudevita I Anžuvince provodi njegova majka Elizabeta i iznosi njegova kraljevska prava (*reformatione status regnorum Dalmacie et Croacie, nec non iurium nostrorum regalium extirpacione (!)...*).⁵

Anu od Švidnice historiografija utemeljena na realnom obnašanju vlasti ne povezuje s Ugarskom, Dalmacijom i Bosnom. Ipak, treba imati na umu da i eventualne pretenciozne intitulacije ostavljaju u spomenicima jednako stvarne tragove kao i one koje su plod realnog obnašanja kraljevske vlasti. Početnoj formulaciji s natpisa i pitanju porijekla naziva naših dviju kraljevina u Aninoj tituli pristupit ćemo iz tri pravca:

1. realna rodbinska veza Ane s bosanskom dinastijom Kotromanića;

⁴ Ladislaus Réthy – Günther Probszt, *Corpus nummorum Hungariae*, Graz, 1958.

⁵ (28. XII. 1360) Tadija Smičiklas, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, Vol. XIII, Zagreb, 1915, 86, 62.

2. naslov ugarskih kraljeva (i kraljica) koji su nosili brojni Anini srodnici i kretanje te titule među njenim prethodnicima;
3. slavenska tradicija vezana za kuću Luksemburgovaca u koju se Ana udala.

Slika 1: Natpis iznad biste (Poprsi v triforiu) Ane od Švidnice u katedrali sv. Vida u Pragu ⁶

Slika 2: Relief – bista Ane od Švidnice u praškoj katedrali (Peter Parler 1379. – 1386.) ⁷

Slika 3: Detalj relief – biste Ane od Švidnice u praškoj katedrali ⁸

Anina veza s Kotromanićima

Zajednički pra-pradjed Ane od Švidnice i Elizabete Bosanske (kćeri bana Stjepana II Kotromanića i žene Ljudevita I Ugarskog) bio je Kazimir I Kujavski. Elizabeta se za Ljudevita udala 1353. godine, a manje od mjesec dana ranije Ana se udala za Karla IV čemu je jedan od svjedoka bio upravo njezin ujak Ljudevit I. Tih je godina Ljudevit stjecao kontrolu nad Dalmacijom nakon što je od Knezova Bribirskih preuzeo kastrum Ostrovicu kod Zadra. Politika ženidbenog stvaranja savezništava i stjecanja zemalja donijela mu je Bosnu kao miraz. Realna vlast se poklopila sa starim

⁶ Podlaha – Hilbert, *Metropolitni chrám Sv. Víta v Praze*, 109.

⁷ Isto, 109.

⁸ Ferdinand Seibt, *Kaiser Karl IV. Staatsmann und Mäzen. – Katalog der Ausstellung in Nürnberg und Köln 1978/79*, München, 1978, slika 13.

vladarskim titulama. Između nekadašnjih pretenzija i nove stvarnosti, barem u krugu anžuvinske i luksemburške kuće, nije bilo razlike. Bosnu, koju su dobili, mogli su, kao i mnoge druge svoje posjede, međusobno dodjeljivati.

Rodoslovlje Ane od Švidnice i njezinih bliskih srodnika⁹

I.

- ↓ A. *Kazimir I. Kujavski* (∞ 2. brak) Konstanca Vroclavska
- ↓ B. Sjemomislav Kujavski (∞) Saloma Pomeranska
- ↓ C. Kazimir II. Kujavski (∞) ???
- ↓ D. *Elizabeta Kujavska* “banica bosanska” (∞) ban *Stjepan II Kotromanić*
- ↓ E. *Elizabeta Bosanska** (∞) *Ljudevit I Ugarski** (njegov 2. brak)

II.

- ↓ A. *Kazimir I Kujavski* (∞ 3. brak) Eufrozina Opolska
- ↓ B. Vladislav I Lokitek poljski kralj (∞) Hedviga od Kališa
- ↓ C. Kazimir III Veliki
- ↓ C. *Elizabeta Poljska** (∞) *Karlo I Ugarski** (njegov 3. brak)
- ↓ D. *Ljudevit I. Ugarski** (∞ 1. brak) *Margareta** kći Karla IV (iz 1.braka)
- ↓ C. Kunigunda Poljska (∞) Bernard od Švidnice
- ↓ D. Henrik II od Švidnice (∞) Katarina Ugarska
- E. *Ana od Švidnice* (∞) *Karlo IV* rimski kralj (njegov 3. brak)
- ↑ D. Katarina Ugarska (∞) Henrik II od Švidnice
- ↑ C. *Karlo I Ugarski** (∞ 1. brak) Marija od Bitoma*
- ↑ B. Karlo Martel Anžuvinski* (∞) Klemencija Habsburška*
- ↑ A. Karlo II Napuljski (∞) Marija Ugarska

Put titule ugarskog kralja (i kraljice)

Naslov ugarskog, dalmatinskog, bosanskog itd. kralja (ili kraljice) nosili su, osim onih navedenih u rodoslovlju, i brojni drugi Anini preci. Ne treba čuditi što se njime raspolagalo slobodno i što su pojedine tamo pobrojane zemlje pripale i našoj Ani. Pradjed i prabaka Ane od Švidnice, Karlo Martel Anžuvinski i Klemencija Habsburška

⁹ Zvezdicom su označene osobe koje su nosile titulu kralja ili kraljice Ugarske (te samim tim i Dalmacije i Bosne); kosim i pojačanim slovima su data imena osoba vezanih za Bosnu; a kosim i kosim podvučenim zajednički preci

(Austrijska), su nosili titulu ugarskoga kralja i kraljice.¹⁰ Klemencija Habsburška je bila kćer Rudolfa I – prvog habsburgovca na tronu kralja Njemačke. Sestra Klemencije Habsburške Judita (Juta) Habsburška udala se za češkog i poljskog kralja Vaclava – Vencela II i iz njihovog braka je potekao Vaclav – Vencel III, ugarski kralj od 1301. do 1305. godine.¹¹ Sestra Bernarda, djeda Ane od Švidnice, Juta od Švidnice udala se za bavarskoga vojvodu Stjepana I brata Ota III Bavarskog (ili Bele V) ugarskog kralja (od 1305. do 1307) iz kuće Wittelsbach.¹² Prva žena Ota III Bavarskog, Katarina Habsburška, bila je sestra Klemencije Habsburške – žene Karla Martela Anžuvinskog. Djed Ane od Švidnice je bio ugarski kralj Karlo I (Karlo Robert – sin Karla Martela Anžuvinskog i Klemencije Habsburške).¹³ Karlova kćer Katarina Ugarska udala se za Henrika II od Švidnice i iz tog braka potiče Ana od Švidnice. Sestra Anine prabake Kunigunde Poljske bila je ugarska kraljica Elizabeta Poljska, žena Karla I (Karla Roberta) i majka ugarskog i (od 1370) poljskog kralja Ljudevita I Anžuvinca.

Slavenska tradicija kuće Luksemburg

Pitanju Bosna – Dalmacija u kontekstu natpisa iznad Anine biste pristupit ćemo i u svjetlu realne, ali i fiktivne, slavenske tradicije vezane za kuću Luksemburgovaca, čiji je bez sumnje najznačajniji vladar bio car Karlo IV muž Ane od Švidnice. Južnoslavenski katolički i protestantski protoilirizam 16. i početkom 17. stoljeća među slavenske nacionalne heroje ubraja samo trojicu rimsko-njemačkih careva: Karla IV i njegove sinove (Vaclava iz trećeg braka s Anom od Švidnice i Sigismunda iz četvrtog braka s Elizabetom od Pomeranije) – svi iz kuće Luksemburg.¹⁴ Ubrajanje careva iz kuće Luksemburg među Slavene ne iznenađuje s obzirom na njihovu vezanost za Prag i zemlje Češke krune koje su im i davale moć. Osim njima vladali su još samo svojom malenom baštinom (Luksemburg, Limburg i Brabant), te od 1373. godine ništa većim Brandenburgom. Uostalom, i na novcu nizozemskog vojvodstva Gelre s aversnom predstavom češkog lava (čiji se uticaj očituje i na velikom bosanskom

¹⁰ “Karolus primogenitus illustris Jerosolimi st Sicilie regis, dei gracia Ungarie, Dalmacie, Croacie, Gallicie, Rame ... Rex ...” (Napulj, 1. XII. 1292), Ivan Kukuljević Sakcinski, *Arhiv za povjestnicu jugoslavensku*, knj. VII, Zagreb, 1863, 21, XV.

¹¹ “Nos Wencezlaus dei gracia Boemie, Ungarie et Polonie rex...” (Prag, 28. VI. 1305. god.), M. Perlbach, *Pommerellisches urkundenbuch*, Danzig, 1882, 559, 563, 634, 640.

¹² “Otto dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame ... rex ...” (1306), Imre Nagy, *Codex diplomaticus hungaricus andegavensis*, I. kötet, Budapest, 1878, 117, 109.

¹³ “Karolus dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame ... Rex ...” (3. IX. 1307), Nagy, *Codex diplomaticus hungaricus andegavensis*, I, 131, 124.

¹⁴ Vinko Pribojević, *De origine successibusque Slavorum*, Venetia, 1532; Adam Bohorič, *Arcticae horulae succisivae de Latinocarniolana literatura ad Latinae linguae analogiam accommodata, unde Moshoviticae, Rutenicae, Polonicae, Boemicae et Lusaticae linguae, cum Dalmatica et Croatica cognatio, facile deprehenditur*, Wittembergae, 1584; Mavro Orbini, *Il regno degli Slavi hoggi corrottamento detti Schiavoni*, Pesaro, 1601, cit. prema: Zrinka Blažević, *Ilirizam prije ilirizma*, Zagreb, 2008, 110, 132 n. 53.

četverostrukom dukatu) Vaclav IV (ili možda Karlo IV) je tituliran samo češkom titulom kao *MA(I)ES(TAS) BOEMMELLENES*.¹⁵

Ova među Slavenima prihvaćena legenda očito ima češko porijeklo i realno oslikava Sigismundovu nevinost u slučaju Jana Husa. “Iz naklonosti i ljubavi prema slavenskom narodu” je car Karlo IV u Zlatnoj buli zavjetovao nasljednicima izbornih knezova učenje “slavenskoga jezika” te odredio da “ljudi slavenskog roda od tada zauvijek na slavenskom jeziku obavljaju i slave službu Božju”.¹⁶

Legenda je utemeljena na stvarnom događaju. Godine 1348. (prema nekim autorima 1346) car Karlo IV je u novom praškom gradu osnovao benediktinski samostan posvećen sv. Jeronimu. Utemeljenje samostana određenog za centar slavenske liturgije (i radi obnove iste) u zemljama Češke krune je potvrdio papa Klement VI. Karlo je u Prag doveo i velikodušno podržavao redovnike iz Dalmacije kojima je slavenski crkveni jezik bio blizak. Bez dvojbe, radi se o dalmatinskim i bosanskim glagoljašima.¹⁷ Samostan je ime Emaus dobio pri posvećenju samostanske crkve 1372. godine. Izvorno je, od osnutka 1348. godine, nazivan *kod Slavena (na Slovanech)*. Karlo IV je dijelio tada općeprihvaćeno mišljenje da je sv. Jeronim iz Stridona bio slavenskog porijekla i da je preveo Bibliju na slavenski jezik.¹⁸ U fundacionalnoj ispravi iz 1347. godine car Karlo je odredio da se u emauskom samostanu službe vrše na slavenskom jeziku iz poštovanja prema svetom Jeronimu, prevodiocu Svetog pisma s hebrejskog na latinski i slavenski jezik (*ob reverentiam et memoriam gloriosissimi Confessoris Beati Jeronymi Strydoniensis Doctoris egregii et transaltoris interpretisque eximii sacre scripture de Ebraica in Latinam et Sclavonicam linguas*).¹⁹ Prevodioca Svetog pisma na latinski jezik (Vulgata), antičkog Dalmatinca iz Stridona, je Rimaska crkva još ranije priznala i za tvorca posebnog slavenskog pisma o čemu svjedoči pismo pape Inocenta IV. iz 1248. godine upućeno senjskom biskupu Filipu u kojem kaže da mu je isti biskup pisao o “posebnom pismu za koje klerici te zemlje (Sclavonia – prim. A. S.) kažu da im potječe od svetoga Jeronima” (*littera specialis quam illius terre clerici se habere a beato Jeronimo asserentes*).²⁰ Dalmacija i Panonija

¹⁵ Ralph S. Walker, *Reading Medieval European Coins – second edition*, Fairfield, SAD, 2000, 6; Amer Sulejmanagić, “Srednjovjekovna bosanska država pod turskim pritiskom (1414. – 1463.) – monetarni aspekt”, *Numizmatičke vijesti*, br. 60, Zagreb, 2007, 146-147.

¹⁶ Blažević, *Illirizam prije ilirizma*, 149.

¹⁷ O glagoljici i glagoljaštvu u srednjovjekovnoj Bosni vidjeti u najnovijim djelima: Herta Kuna, *Srednjovjekovna bosanska književnost*, Forum Bosnae 45, Sarajevo, 2008; Jagoda Jurić-Kappel, *Bosnien im Spiegel älterer Schriften / Bosna u ogledalu starije pismenosti*, Beč, 2013.

¹⁸ Otakar Odložilík, “The Privilege of Alexander the Great for the Slavs”, *Folia diplomatica I*, Brno, 1971, 239-251.

¹⁹ Vjekoslav Štefanić, “Tisuću i sto godina od moravske misije Ćirila i Metodija”, *Slovo*, br. 13, Zagreb, 1963, 35.

²⁰ Isto, 35.

se, kao kod Arpadovića, susreću i u gradu Stridonu. Rodno mjesto sv. Jeronima smješta se na granicu tih rimskih provincija u okviru talijanske dijeceze i prefekture. Nije tačno ubicirano, pa se pretpostavke kreću od Slovenije i Hrvatske do okoline Tuzle u samoj Bosni.²¹

Emauska Darovnica Aleksandra Velikog

U samostanu Emaus u Pragu je 1592. godine pronađena krivotvorina poznata pod imenom *Darovnica Aleksandra Velikog Slavenima* kojom ovaj veliki Makedonac daruje Slavenima zemlje od Sjevera (obala Arktičkog mora) do Južne Italije. Današnja historiografija prihvaća 1443. godinu kao vrijeme prve pojave *Privilegium Slavicum* kao dodatka kodeksu nastalom 1438. godine u svrhu opravdanja i podrške kandidaturi slavenskog princa (maloljetni poljski princ Kazimir IV Jagelović) za češki tron u trenutku smjene carskih dinastija, tj. nasuprot Sigismundovom zetu Albertu II Habsburškom. Mišljenje da je Aleksandrova darovnica nastala, tj. krivotvorena, u 14. stoljeću u našim krajevima i da su kopiju slavenski (bosanski i dalmatinski) benediktinci donijeli u Prag nije odbačeno.²² Ova epizoda jasno ukazuje na proslavenski i antihabsburški politički angažman Karlovih emauskih redovnika.

Zaključak

Ljudevit I je kao sin Elizabete Poljske i sestrić poljskog kralja Kazimira III postao 1370. godine poljski kralj. Namjeravao je ugarsku i poljsku krunu ostaviti kćerki Mariji i Sigismundu Luksemburškom, ali je Poljska pripala njegovoj drugoj kćeri Hedvigi. U Aninoj se tituli, kao pripadnici šleske grane dinastije Pjastovaca, nije moglo naći ime Poljske. Njezin ujak Ljudevit I je nije ni mogao, niti ju je želio umiješati u poljsko naslijeđe, nego joj je kao miraz u naslov dodijelio zemlju Bosne “smještenu u Kraljevini Dalmaciji”, što su nazivi koji su već bili udomaćeni u njegovoj intitulaciji. Ana je ovaj naslov mogla steći kao fiktivni dar od luksemburške kuće 1353. godine, ili kao stvarni miraz od svoga aņuvinskog ujaka uskoro po vjenčanju, te kao naslov već desetljećima udomaćen kod njenih predaka i srodnika. S obzirom da je u to vrijeme Bosna još bila banovina, te da vrijeme izrade same biste i natpisa dobrim dijelom pada u doba Tvrtkovog i Ljudevitovog kraljevanja, mogli bismo zaključiti da Anin bosanski kraljevski naslov, barem s ugarsko-njemačkog stanovišta, nije bio samo formalnog značenja.

Iako natpis iznad Anine biste ne sadrži riječ *regina* ona tu, gotovo bez dvojbe, figurira kao kraljica Bosne u Dalmaciji, za razliku od natpisa Elizabete Pomeranske

²¹ Don Frane Bulić, “Stridon (Grahovopolje u Bosni) rodno mjesto Svetoga Jeronima – rasprava povjesno-geografska”, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, knj. XLIII, Split, 1920.

²² Odložilík, “The Privilege of Alexander the Great for the Slavs”, 248.

koji kraljevsku čast uopće ne sugerira. Nazive tih zemalja date na latinskom u ablativu i dativu treba prevesti našim genitivom kao: "Ana (kraljica) od Bosne od Kraljevstva Dalmacije". Aninu bistu i natpis izradio je Peter Parler između 1379. i 1386. godine²³ u vrijeme vladavine njezinog sina Vaclava IV kao češkog i rimskog (njemačkog) kralja. Vaclav u tom natpisu uredno navodi svoje kraljevske naslove. Međutim, svoju majku ne navodi kao ženu svoga carskog oca, niti spominje njene realne kraljevske titule, kao ni carsku. Sigurno nije bez značajnog razloga odlučio da svoju majku Anu titulira upravo kao kraljicu Bosne u, za rang više uzdignutoj, Dalmaciji, pri čemu je Bosna uže vezana za kraljičinu osobu od same Dalmacije.

²³ <http://www.wga.hu/frames-e.html?/html/p/parler/> (05. III. 2013.)

Amer Sulejmanagić

“Anna de Bosna de Regno Dalmacie” – Anna of Schweidnitz (1339-1362)

Summary

Louis I as the son of Elizabeth of Poland and a nephew of the Polish King Casimir III became a Polish King in 1370. He intended to leave his Hungarian and Polish crown to his daughter Mary and Sigismund of Luxembourg but his other daughter Hedwig received Poland. In Anna's title, as the member of the Silesian branch of the Piast dynasty, the name of Poland was not present. Her uncle Louis I could not and did not want to include her into the Polish heritage but instead granted her as dowry the land of Bosnia “placed in the Kingdom of Dalmatia”, which are the names already established in his title.

Even though the inscription above Anna's bust does not contain the word *regina*, she figured there undoubtedly as the Queen of Bosnia in Dalmatia, compared to Elizabeth of Pomerania whose inscription does not suggest royal honour at all. The names of our lands given in Latin in the ablative and dative cause should be translated as: “Anna (Queen) of Bosnia of the Kingdom of Dalmatia”. Anna's bust and inscription were made by Peter Parler between 1379 and 1386 during the rule of her son Vaclav IV as Czech and Roman (German) King. In the inscription, Vaclav cited all his royal titles. However, he does not refer to his mother as the wife of his father the Emperor; neither does he mention her actual royal nor her imperial titles. He certainly did not decide to refer to his mother Anna exactly as the Queen of Bosnia in a rank more elevated Dalmatia, whereby Bosnia is more important for the figure of the Queen than Dalmatia.

Anna could have received this title as a fictive present from the Luxembourg house in 1353 or as an actual dowry from her Anjou uncle immediately after the wedding as the title which was for decades established in the names of her ancestors and relatives. Considering the fact that at the time, Bosnia was a banate and that the creation of the bust with the inscription belongs to a great part to the period of Tvrtko's rule under Louis' supervision, we could conclude that Anna's royal title, at least from the Hungarian-German aspect was not only of a formal significance.